

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 29 czerwca 2022 r.

Pozycja 39

POSTANOWIENIE z dnia 8 czerwca 2022 r. Sygn. akt SK 74/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Rafał Wojciechowski – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski
Stanisław Piotrowicz – sprawozdawca
Bartłomiej Sochański
Michał Warciński,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 8 czerwca 2022 r., skargi konstytucyjnej J.C. o zbadanie zgodności:

art. 114 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.) w zakresie, w jakim:

- a) „Ustawodawca nie unormował w żaden sposób gwarancji ustawowych środków pieniężnych na realizację zadań środków materialnych wynikających z normatywnego przepisu art. 114 k.k.w., a tym samym przepis jest iluzoryczny i niemający zastosowania przez odpowiednie organy”,
- b) „umożliwia teoretycznie Dyrektorowi przyznanie środków pieniężnych w sposób fakultatywny, czyli dowolny, uznaniowy”,
- c) „nie reguluje w sposób przejrzysty i niebudzący wątpliwości ustawowych przesłanek i wymogów do przyznania ubogiej osobie pozbawionej wolności pomocy materialnej i w ten sposób zapewnienie jej minimum egzystencji”,
- d) „nie normuje możliwości odwołania się od niekorzystnej decyzji organu orzekającego o środkach pieniężnych, zapomogi wynikającej z art. 114 k.k.w.”

– z art. 1, art. 2, art. 7 w związku z art. 2, art. 30 w związku z art. 233 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 40 w związku z art. 41 ust. 4, art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2, art. 68 ust. 1, art. 67 ust. 2, art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. J.C. (dalej: skarżący) wniósł skargę konstytucyjną o zbadanie zgodności z Konstytucją:

- 1) ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.; dalej: k.k.w.) „w zakresie, w jakim ustawa nie przewiduje udzielania pomocy w postaci minimum egzystencjalnego, minimum socjalnego, zabezpieczenia społecznego, pomocy pieniężnej rzeczowej dla osób pozbawionych wolności osadzonych w Aresztach Śledczych i Zakładach Karnych”,
- 2) art. 7 § 5 k.k.w. „w zakresie, w jakim ustawa nie przewiduje możliwości odwołania od orzeczenia wydanego w sprawie, a tym samym uniemożliwia rozpoznanie sprawy w dwuinstancyjnym procesie sądowym”,
- 3) art. 114 k.k.w. w zakresie, w jakim:
 - „ustawodawca nie unormował w żaden sposób gwarancji ustawowych środków pieniężnych na realizację zadań środków materialnych wynikających z normalnego przepisu art. 114 k.k.w., a tym samym przepis jest iluzoryczny i niemający zastosowania przez odpowiednie organy,
 - umożliwia teoretycznie Dyrektorowi przyznanie środków pieniężnych w sposób fakultatywny, czyli dowolny, uznaniowy,
 - nie reguluje w sposób przejrzysty i niebudzący wątpliwości ustawowych przesłanek i wymogów do przyznania ubogiej osobie pozbawionej wolności pomocy materialnej i w ten sposób zapewnienia jej minimum egzystencji,
 - nie normuje możliwości odwołania się od niekorzystnej decyzji organu orzekającego o środkach pieniężnych, zapomogi, wynikającej z art. 114 k.k.w.”.

1.1. Skarga konstytucyjna została złożona na tle następującego stanu faktycznego:

Skarżący odbywa karę pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w G. W piśmie z grudnia 2017 r. złożył do dyrektora tegoż aresztu śledczego „za pośrednictwem” sędziego penitencjarnego Sądu Okręgowego w G., Wydziału Penitencjarnego i Nadzoru nad Wykonywaniem Orzeczeń Karnych „wniosek o udzielenie pomocy materialnej”. Zawarł w nim prośbę o przyznanie zapomogi na styczeń 2018 r. w wysokości do 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pracowników w celu umożliwienia prowadzenia czynności procesowych przed sądami powszechnymi i urzędami.

23 stycznia 2018 r. dyrektor aresztu śledczego wniosek ten rozpatrzył odmownie. Z kolei sędzia sądu okręgowego, odpowiadając 26 lutego 2018 r. na pismo skarżącego poinformował go o treści obowiązujących w tym zakresie przepisów.

W grudniu 2017 r. skarżący wystosował drugie pismo – wniosek do dyrektora Aresztu Śledczego w G. o dokonanie opłaty skarbowej ze środków pieniężnych Skarbu Państwa na rzecz Urzędu Miasta w W. za wydanie zaświadczeń o zobowiązaniach fiskalnych skarżącego.

Na decyzję dyrektora aresztu śledczego odmawiającą przyznania pomocy materialnej, jak też zapłaty opłaty skarbowej, w grudniu 2017 r. skarżący złożył skargę do sądu penitencjarnego.

Dyrektor skargi nie uwzględnił. Uznał, że kodeks karny wykonawczy „nie przewiduje możliwości złożenia przez skazanego skargi w trybie art. 7 k.k.w. na odmowę udzielenia mu zapomogi w trybie art. 114 k.k.w. oraz nieopłacenie przez administrację jednostki opłat skarbowych, do których skazany został zobowiązany”.

W odpowiedzi na pismo skarżącego będące skargą na „odmowę udzielenia zapomogi pieniężnej i opłacenia opłaty skarbowej” pismem z 26 lutego 2018 r. sędzia sądu okręgowego

poinformował skarżącego, że przepisy kodeksu karnego wykonawczego „nie przewidują możliwości złożenia przez skazanego skargi w trybie art. 7 k.k.w. na odmowę udzielenia mu zapomogi w trybie art. 114 k.k.w. oraz nieopłacenie przez administrację jednostki opłat skarbowych, do których to został zobowiązany”. Zarzuty podniesione w skardze sędzia uznał za bezzasadne.

1.2. W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej skarżący wskazał, że pisma sędziego sądu okręgowego z lutego 2018 r., jako „postanowienia Sądu Okręgowego”, naruszyły jego gwarantowane konstytucyjnie prawa do „zabezpieczenia społecznego, równego traktowania przez władzę publiczną, sprawiedliwego i rzetelnego rozpoznania sprawy, zakresu merytorycznego – istoty sprawy zaskarżonego rozstrzygnięcia, braku możliwości odwołania się w zakresie przepisów postępowania, orzekania oraz prawa do rozpoznania spraw w postępowaniu dwuinstancyjnym sądu”. Prawa te zostały naruszone w ten sposób, że skarżący nie miał możliwości odwołania się co do istoty sprawy od „postanowień” sądu okręgowego, albowiem „zgodnie z wolą ustawodawcy, odwołanie bądź skarga może dotyczyć tylko i wyłącznie jej niezgodności z prawem”, a to z kolei, w ocenie skarżącego, uniemożliwia jej merytoryczne zaskarżenie. Skarżący podniósł też, że nie miał możliwości zaskarżenia „postanowień” sądu okręgowego w celu poddania ich kontroli instancyjnej, a to naruszyło jego prawo do zaskarżania orzeczeń wydanych przez sądy oraz prawo do rozpoznania sprawy w co najmniej dwuinstancyjnym postępowaniu.

1.3. Skarżący domagał się stwierdzenia niezgodności przepisów wskazanych w *petitum* skargi w zakresie, w jakim dopuszczają możliwość wniesienia skargi jedynie z powodu niezgodności z prawem, nie pozwalają zaskarżyć orzeczeń w dwuinstancyjnym postępowaniu sądu oraz nie zapewniają ubogim obywatelom odbywającym karę pozbawienia wolności minimalnego materialnego zabezpieczenia ze strony władzy publicznej, a dodatkowo, w jakim art. 114 k.k.w. kreuje „dowolność i swobodę organów” decydowania o pomocy finansowej, bez jednoczesnego zapewnienia środków publicznych na ten cel, co w konsekwencji prowadzi do tego, że przepis ów jest iluzoryczny.

1.4. Skarżący domagał się też stwierdzenia niezgodności z Konstytucją przepisów kodeksu karnego wykonawczego w zakresie, w jakim nie zapewniają ubogim obywatelom odbywającym karę pozbawienia wolności minimalnego materialnego zabezpieczenia ze strony władzy publicznej.

1.5. W ocenie skarżącego, powyższe doprowadziło do niezgodności z Konstytucją, co naruszyło jego prawa i wolności o których mowa w art. 1, art. 2, art. 7 w związku z art. 2, art. 30 w związku z art. 233 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 40 w związku z art. 41 ust. 4, art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2, art. 67 ust. 2 i art. 68 ust. 1, art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji.

1.6. Trybunał Konstytucyjny postanowieniem z 20 kwietnia 2020 r. nadał skardze dalszy bieg w zakresie badania zgodności art. 114 k.k.w. z art. 1, art. 2, art. 7 w związku z art. 2, art. 30 w związku z art. 233 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 40 w związku z art. 41 ust. 4, art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2, art. 68 ust. 1, art. 67 ust. 2, art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji, a odmówił nadania skardze konstytucyjnej biegu w pozostałym zakresie.

2. W piśmie z 15 października 2020 r. stanowisko zajął Prokurator Generalny. W jego ocenie, postępowanie winno zostać umorzone na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia

30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (dalej: u.o.t.p.TK) wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

2.1. Odwołując się do dotychczasowego orzecznictwa Trybunału oraz poglądów przedstawicieli doktryny Prokurator Generalny wskazał, że prawo do wniesienia skargi konstytucyjnej przysługuje, jeżeli sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o prawach, wolnościach albo obowiązkach określonych w Konstytucji. Tymczasem skarżący za ostateczne orzeczenia (rozstrzygnięcia), o których mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, uznał, jak to sam określił, „postanowienia Sądu Okręgowego Wydział Penitencjarny” z lutego 2018 r., które w rzeczywistości są pismami sędziego tego sądu, informującymi skarżącego o „bezzasadności zarzutów”. W ocenie Prokuratora Generalnego, tego rodzaju pisma informujące skarżącego o przysługiwaniu lub nieprzysługiwaniu określonych praw czy obowiązków nie rozstrzygają o statusie jednostki i nie są orzeczeniami.

2.2. Prokurator Generalny podniósł ponadto, że wskazane przez skarżącego pisma, które określa mianem „postanowień”, nie są „ostatecznymi orzeczeniami” w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji. Skarżący nie „wyczerpał drogi prawnej” w myśl art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, co skutkuje niedopuszczalnością merytorycznego rozpoznania skargi.

2.3. W ocenie Prokuratora, gdyby nawet przyjąć, że pismo sędziego sądu okręgowego z lutego 2018 r. stanowi, zgodnie z intencją skarżącego „ostateczne orzeczenie” w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, to skarżący nie przedstawił dowodu na to, że sądy „jednolicie orzekały” o niedopuszczalności skargi z art. 7 k.k.w. na decyzję dyrektora aresztu śledczego o nieuwzględnieniu wniosku skazanego o zapomogę na podstawie art. 114 k.k.w. A ponieważ sposób stosowania prawa, w tym również wadliwie ukształtowany, pozostaje zasadniczo poza zakresem kontroli Trybunału, to, w ocenie Prokuratora, indywidualny i jednostkowy akt zastosowania kwestionowanego przez skarżącego przepisu nie może być merytorycznie rozpoznany.

2.4. Prokurator wskazał też, że pouczenie zawarte w piśmie sędziego sądu okręgowego z lutego 2018 r., informujące skarżącego, że przepisy kodeksu karnego wykonawczego „nie przewidują możliwości złożenia (...) skargi w trybie art. 7 k.k.w. na odmowę udzielenia mu zapomogi w trybie art. 114 k.k.w. oraz nieopłacenie przez administrację jednostki opłat skarbowych”, nie jest prawidłowe. Zdecydowana większość przedstawicieli doktryny wskazuje, że w takiej sytuacji skazanemu przysługuje prawo do skargi, a stanowisko to Prokurator aprobuje.

3. W piśmie z 29 kwietnia 2021 r. stanowisko zajął Sejm. Wniósł o stwierdzenie, że art. 114 k.k.w. w zakresie, w jakim nie dookreśla przesłanek nabycia prawa do zapomogi, jest zgodny z art. 40, art. 41 ust. 4 i art. 30 w związku z art. 2 i art. 7 Konstytucji. W pozostałym zakresie Sejm wniósł o umorzenie postępowania ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

3.1. W opinii Sejmu, zarzut naruszenia art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 2 oraz art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji przez art. 114 k.k.w. nie został należycie uzasadniony. Ponieważ, w ocenie Sejmu, skarżący wobec przepisu prawa materialnego, należącego do sfery socjalnej, uczynił zarzut naruszenia prawa do sądu, a wywód argumentacyjny dotyczący niekonstytucyjności ograniczył do stwierdzenia, że brak jasnych i czytelnych przesłanek prawa do zapomogi narusza prawo do sądu, Sejm wniósł o umorzenie postępowania w tym zakresie.

3.2. Sejm wniósł również o umorzenie postępowania w zakresie naruszenia art. 1, art. 2, art. 32 ust. 1, art. 68 ust. 1, art. 176, art. 233 Konstytucji przez art. 114 k.k.w. ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku, albowiem skarżący nie uzasadnił prawidłowo zarzutów niezgodności kwestionowanych przepisów ze wskazanymi wzorcami kontroli.

3.3. Sejm wskazał również na konieczność ustalenia rzeczywistego zakresu zaskarżenia obejmującego art. 114 k.k.w. Dostrzegając niespójność pomiędzy *petitum* skargi a jej uzasadnieniem, Sejm wniósł o przyjęcie, że przedmiot zaskarżenia obejmuje dwa problemy:

- czy art. 114 k.k.w. w zakresie, w jakim nie przyznaje prawa do świadczenia pieniężnego osobie pozbawionej wolności, która nie ma możliwości zarobkowania i nie posiada niezbędnych środków materialnych, jest zgodny z art. 2, art. 7, art. 40, art. 41 ust.4, art. 30, art. 67 ust. 2 Konstytucji;
- czy art. 114 k.k.w. w zakresie, w jakim nie dookreśla przesłanek prawa do zapomogi, jest zgodny z art. 2, art. 7, art. 40, art. 41 ust. 4, art. 30, art. 67 ust. 2 Konstytucji.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przesłanki dopuszczalności merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej.

1.1. Zgodnie z dotychczasowym, utrwalonym stanowiskiem Trybunału, pomimo przeprowadzenia wstępnej kontroli, zwieńczonej postanowieniem Trybunału o nadaniu skardze dalszego biegu, Trybunał, na każdym etapie postępowania obowiązany jest badać, czy rozpoznawana skarga spełnia wymogi formalne (zob. m.in. wyrok TK z 28 czerwca 2016 r., sygn. SK 31/14, OTK ZU A/2016, poz. 51; postanowienia TK z: 30 maja 2007 r., sygn. SK 67/06, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 67; 18 listopada 2009 r., sygn. SK 12/09, OTK ZU nr 10/A/2009, poz. 158; 2 grudnia 2010 r., sygn. SK 11/10, OTK ZU nr 10/A/2010, poz. 131; 18 czerwca 2013 r., sygn. SK 1/12, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 70; 26 maja 2015 r., sygn. SK 6/13, OTK ZU nr 5/A/2015, poz. 76; 14 listopada 2017 r., sygn. SK 4/16, OTK ZU A/2017, poz. 76; 9 kwietnia 2019 r., sygn. SK 7/19, OTK ZU A/2019, poz. 15).

Nadanie skardze dalszego biegu ani nie przesądza o spełnieniu formalnoprawnych przesłanek dopuszczalności orzekania w danej sprawie, ani nie wiąże składu wyznaczonego do rozpoznania sprawy co do *meritum* (zob. wyrok TK z 25 września 2019 r., sygn. SK 31/16, OTK ZU A/2019, poz. 53). Nadanie skardze biegu nie oznacza również konwalidacji jej wad formalnych (zob. postanowienie TK z 27 listopada 2019 r., sygn. SK 17/19, OTK ZU A/2019, poz. 65). Stąd też również na obecnym etapie postępowania Trybunał zobligowany był do oceny, czy rozpoznawana skarga konstytucyjna spełnia wszystkie warunki jej dopuszczalności.

1.2. Przesłanki wniesienia oraz merytorycznego rozpoznania skargi zostały uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz dookreślone w art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393, dalej: u.o.t.p.TK).

W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji „każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego,

na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji”.

Z kolei, w myśl art. 53 ust. 1, skarga powinna zawierać:

- 1) „określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją;
- 2) wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego, i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone;
- 3) uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie;
- 4) przedstawienie stanu faktycznego;
- 5) udokumentowanie daty doręczenia wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia, o których mowa w art. 77 ust. 1;
- 6) informację, czy od wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia, o których mowa w art. 77 ust. 1, został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia”.

Z powyższych przepisów wynika kilka przesłanek, których spełnienie jest wymagane dla merytorycznego rozpoznania skargi przez Trybunał.

Po pierwsze, przedmiotem skargi może być wyłącznie przepis ustawy lub innego aktu normatywnego. Winien być to przepis (przepisy) wykazujący podwójną kwalifikację, tzn. taki, który był podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego i prowadzi jednocześnie do naruszenia wskazanych przez skarżącego konstytucyjnych wolności lub praw (zob. postanowienie TK z 19 października 2004 r., sygn. SK 13/03, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 101). Skarżący nie może natomiast kwestionować stosowania przepisu. Będąc „sądem prawa”, a nie „sądem faktów”, Trybunał nie ma kognicji do rozpoznawania skargi konstytucyjnej, w której sformułowano zarzut dotyczący przyjętej przez organ interpretacji przepisu, nieprawidłowej subsumpcji stanu faktycznego czy też wadliwości argumentacji sformułowanej w ostatecznym orzeczeniu (zob. postanowienie TK z 2 grudnia 2010 r., sygn. SK 11/10, OTK ZU nr 10/A/2010, poz. 131).

Po drugie, warunkiem koniecznym merytorycznego rozpoznania skargi jest zaskarżenie takiego przepisu, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł o konstytucyjnych prawach lub wolnościach albo obowiązkach skarżącego (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK). Za „orzeczenia” o wolnościach, prawach lub obowiązkach jednostki Trybunał przyjmuje „rozstrzygnięcia, które nakładają, zmieniają lub uchylają obowiązki albo przyznają, zmieniają lub znoszą uprawnienia”. Do orzeczeń o wolnościach, prawach lub obowiązkach Trybunał zalicza również „rozstrzygnięcia, które autorytatywnie stwierdzają istnienie obowiązku lub uprawnienia, jeżeli rozstrzygnięcia te mają znaczenie dla realizacji określonych uprawnień lub obowiązków jednostki”, oraz „rozstrzygnięcia polegające na odmowie wydania jednego z wymienionych wcześniej rozstrzygnięć” (postanowienie pełnego składu TK z 4 grudnia 2000 r., sygn. SK 10/99, OTK ZU nr 8/2000, poz. 300).

Po trzecie, do merytorycznego rozpoznania skargi niezbędne jest określenie, które konstytucyjne wolności lub prawa przysługujące skarżącemu, i w jaki sposób, zostały naruszone przez „ostateczne orzeczenie” sądu lub organu administracji publicznej, wydane na podstawie zaskarżonego przepisu (przepisów) aktu normatywnego. Wniesienie skargi konstytucyjnej jest zatem możliwe dopiero po wyczerpaniu drogi prawnej przewidzianej dla rozstrzygnięcia, z którego wydaniem skarżący wiąże naruszenie swoich konstytucyjnych wolności lub praw. Wymaga się więc od skarżącego złożenia skargi konstytucyjnej dopiero po bezskutecznym wyczerpaniu zwykłych środków zaskarżenia przysługujących w ramach określonego rodzaju postępowania. Skarżący winien zatem dysponować orzeczeniem o charakterze

ostatecznym, tj. końcowym w ramach danego postępowania, co do zasady więc rozstrzygnięciem organu albo sądu drugiej instancji. Warunkiem dopuszczalności skargi konstytucyjnej jest zatem wniesienie przez skarżącego środka odwoławczego od rozstrzygnięcia wydanego w pierwszej instancji (zob. postanowienie TK z 16 lutego 2012 r., sygn. Ts 31/11, OTK ZU nr 1/B/2012, poz. 115).

Po czwarte, skarga konstytucyjna powinna zawierać uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją kwestionowanych przepisów z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie.

2. Ocena dopuszczalności merytorycznego rozpoznania skargi.

2.1. Jako ostateczne rozstrzygnięcie wydane na podstawie zaskarżonego przepisu skarżący wskazał dwa pisma sędziego z 26 lutego 2018 r. Skarżący określił je jako „postanowienia Sądu Okręgowego” stanowiące ostateczne rozstrzygnięcie w jego sprawie. Jednakże analiza treści powyższych pism prowadzi do wniosku, że mają one charakter informacyjny. Przedstawiają interpretację przepisów ustawy przyjętą przez sędziego. Nie są wiążącymi rozstrzygnięciami o wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego ani nie polegają na odmowie wydania rozstrzygnięcia stwierdzającego istnienie obowiązku lub uprawnienia.

2.2. W pierwszym ze wskazanych jako „postanowienie” pism sędziego poinformował skarżącego o treści obowiązujących w tym zakresie przepisów. Nie było to autorytatywne rozstrzygnięcie o braku uprawnienia do zapomogi.

W drugim, sędzia zarzuty skarżącego uznał za bezzasadne i poinformował o braku możliwości złożenia skargi w trybie art. 7 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, ze zm.; dalej k.k.w.) na odmowę udzielenia zapomogi w trybie art. 114 k.k.w. I w tym wypadku nie mamy do czynienia z rozstrzygnięciem przyznającym, zmieniającym czy znoszącym uprawnienie skarżącego. Nie mamy też do czynienia z rozstrzygnięciem polegającym na odmowie wydania któregośkolwiek z powyższych rozstrzygnięć. W obu przypadkach sąd nie wydał żadnego rozstrzygnięcia merytorycznego. Sporządził pisma, jedynie informujące skarżącego o przysługiwaniu lub nieprzysługiwaniu określonych uprawnień. A tego rodzaju pisma nie są wiążącymi rozstrzygnięciami o statusie jednostki i nie można ich uznać za orzeczenia (zob. postanowienie pełnego składu TK z 4 grudnia 2000 r., sygn. SK 10/99). W ocenie Trybunału, zasadniczym argumentem za niedopuszczalnością uznania tego typu pism informacyjnych za ostateczne rozstrzygnięcie o wolnościach i prawach skarżącego w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji jest to, że mają one charakter niewładczy, są czynnościami materialno-technicznymi, nie zaś orzeczeniami prawnokształtującymi (zob. np. postanowienia TK z: 23 marca 2009 r., sygn. Ts 369/08, OTK ZU nr 4/B/2009, poz. 320; 23 marca 2009 r., sygn. Ts 371/08, OTK ZU nr 4/B/2009, poz. 324; 14 czerwca 2010 r., sygn. Ts 236/09, OTK ZU nr 6/B/2010, poz. 450; 3 grudnia 2010 r., sygn. Ts 79/10, OTK ZU nr 2/B/2011, poz. 159; 15 grudnia 2009 r., sygn. Ts 188/09, OTK ZU nr 1/B/2010, poz. 66).

2.3. W myśl przywołanego wyżej art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, skarga konstytucyjna może być wniesiona po wyczerpaniu przewidzianej w danym postępowaniu drogi prawnej. Z okoliczności rozpoznawanej sprawy jednoznacznie wynika, że obowiązek ten nie został spełniony. Skarżący co prawda wniósł skargi na decyzje dyrektora aresztu śledczego, uzyskał na nie odpowiedzi od sędziego, jednakże odpowiedzi te nie są rozstrzygnięciami, które można uznać za orzeczenie.

Trybunał Konstytucyjny, rozpatrując skargi konstytucyjne, wielokrotnie już podkreślał, że w sprawach, w których możliwe jest skorzystanie przez skarżącego ze środka odwo-

ławczego, do uznania drogi prawnej za wyczerpaną nie jest wystarczające uzyskanie jakiegokolwiek rozstrzygnięcia. Dla spełnienia przesłanek stawianych skardze konstytucyjnej konieczne jest wniesienie tego środka zgodnie z przepisami prawa, a w następstwie jego rozpoznania – uzyskanie merytorycznego rozstrzygnięcia sądowego (zob. postanowienia TK z: 21 października 2003 r., sygn. Ts 53/03, OTK ZU nr 4/B/2003, poz. 233; 3 lipca 2007 r., sygn. Ts 91/07, OTK ZU nr 5/B/2007, poz. 253). Tymczasem, w rozpoznawanej sprawie nie mamy do czynienia z merytorycznym rozstrzygnięciem sądu. Sąd takiego rozstrzygnięcia w ogóle nie wydał.

Wobec powyższego Trybunał przyjął, że skarżący nie tylko nie uzyskał „ostatecznych orzeczeń” w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, ale w ogóle nie uzyskał merytorycznych rozstrzygnięć sądu. Nie wyczerpał zatem wymaganej, w myśl art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK, drogi prawnej, a to skutkuje niedopuszczalnością merytorycznego rozpoznania przez Trybunał skargi konstytucyjnej.

2.4. Gdyby nawet przyjąć, że to drugie pismo sędziego z 26 lutego 2018 r. jest „ostatecznym orzeczeniem” w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, to przedmiotem kontroli w niniejszym postępowaniu należałoby uczynić zastosowanie normy prawnej przez sąd. Tymczasem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego niedopuszczalna jest skarga konstytucyjna na stosowanie prawa, a zatem skarga, której zarzuty dotyczą przyjętej przez sąd wykładni przepisu, nieprawidłowej subsumpcji czy wadliwości argumentacji sformułowanej w orzeczeniu. Należy podkreślić, że sposób stosowania prawa, również wadliwie ukształtowany, pozostaje zasadniczo poza zakresem kontroli Trybunału Konstytucyjnego (zob. wyrok TK z 20 grudnia 2017 r., sygn. SK 37/15, OTK ZU A/2017, poz. 90).

Trybunał Konstytucyjny, dokonując kontroli konstytucyjności prawa, uwzględnia sposób rozumienia i stosowania zaskarżonego przepisu, jeżeli ma on charakter stały, powtarzalny, powszechny oraz determinuje faktycznie jednoznaczne odczytanie przepisu poddanego kontroli (zob. np. wyroki TK z: 8 maja 2000, sygn. SK 22/99, OTK ZU nr 4/2000, poz. 107; 28 stycznia 2003 r., sygn. SK 37/01, OTK ZU nr 1/A/2003, poz. 3; 17 listopada 2008 r., sygn. SK 33/07, OTK ZU nr 9/A/2008, poz. 154).

W niniejszej sprawie tego rodzaju sytuacja nie zachodzi. Interpretacji sędziego przedstawionej w piśmie do skarżącego nie można uznać za stałą, powtarzalną czy powszechną. W doktrynie dominuje stanowisko opowiadające się za dopuszczalnością skargi z art. 7 k.k.w. na odmowną decyzję dyrektora jednostki penitencjarnej, podjętą na podstawie art. 114 k.k.w. Decyzja o przyznaniu zapomogi ma wprawdzie charakter uznaniowy, jednakże nie oznacza to dowolności przy jej podejmowaniu. Jeżeli decyzja odmowna została podjęta w wyniku nieuwzględnienia wniosku skazanego, podlega zaskarżeniu do sądu penitencjarnego w trybie art. 7 k.k.w.

Z powyższych względów Trybunał postanowił jak w sentencji.